

poprzedni nr 492

1/107 ek.

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polek
87-100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 186
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl

limi Kurońska-
mieszewska

Toruń Chojnice

JOW „Gr. Pom.” „Przedświt”
Skomska Franciszka
vel Skorupska
ps. „Debińska”, „Niuska”
K-492/492 Pom.

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Skomiska Franańska.....
J: 92-492/492 Pom.....
Chojnice J.O.W. "Gr. Pom.".....

I./1. Relacja k. 5 s. 1-7

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora k. 1 s. 1

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja

.....
.....
.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 18

VI. Fotografie brak

I/1. Delajja - Skomaska Franciszka

1. Delajja Heliny Juniszewskiej
o Franciszce Skomskiej, rękop. oryg. k. 1 s. 1
2. List Heliny Juniszewskiej do
E. Zawackiej z 18. 01. 1981, rękopis
oryg. k. 1 s. 2-3
3. Fragmenty relacji Zdzisław a
Kurkowski o Franciszce
Skomskiej, mpis kserokop. k. 1 s. 4
4. Biogram Skomskiej Franciszki
oprac. na podst. zbiorów
Elżbiety Zawackiej, mpis k. 3 s. 5-7

1
11
1

Fr. Skomska ur. 1910 roku w Chetmsy
k/Torunia nauczycielka w Chetmsy, a nastę-
pnie w Suchojopolu do (wybuchu) czerwca
1939 r. Potem w Chetmsy do października
1939 r. Do lutego 1942 r. przebywała to
na wsi k/Nowego Miasta w/Drw. lub w Chet-
msy ukrywając się przed Niemcami.
W lutym 1942 r. za namową i Józefa
dierszewskiego ps. Rys "Gorolowa" "Szuk"
wstąpiła do T.O.W. "Gryf Panowski".
Została skierowana na łęczyską do
Józefa Danbka, ówczesnego komendanta
organizacyjnego T.O.W. "G.S.". A następnie
pełniła funkcję zastępczyni komendantki
"Przedwitu", koniarki pomocniczej szki
"Moiety T.O.W. "Gryf Panowski". Po przerwie
pau do Warszawy komendantki "Przedwi-
tu" Haliny Kurowskiej, przejęła jej funkcję
zresztowaną w Toruniu 23 czerwca 1944 r.
osadzona w Plutthofie przetrwała wojnę.

Obecnie adres jej jest nieznany, gdyż
jakk oświadczyła mi w maju 1950 r.
"nie chce mieć żadnych kontaktów"
i nie chciała mi powiedzieć, ani podać
adresu, gdzie pracuje i zamieszkuje.

Halina Jmierska

Legnica, dn. 18 stycznia 1981 r.

Przełomna i Droga Pani Docent!

Przebolewszystkim, proszę przyjąć i ode-
mnie najserdeczniejsze życzenia, zdrowia
sił i zotowania, jak najrybkiego ukon-
czenia powziętych obywatelnie spraw
ok. Pomorskich, walczących o niepo-
słęgiść drogiej nam Ojczyzny.

Oskosnie sprostowania biografii,
spróbuję to wszystko odroczyć. Jakkol-
wiek nie wiem, czy decydującej sprawie
będę mogła uczynić. Myślę, że win-
nam to Pani zrobić, poza listem na
osobnej karcie.

O Fr. Skomskiej nie mam żadnych
nowych wiadomości od maja 1950 r.,
Kilki spotkałam ją w Wałbrzychu.
Pawagier mój usiłował ją odnaleźć,
ale nie natrafił na jej ślad. Wzgo-
le takiej w powiecie Wałbrzyskim
nie było. Obawiam się, czy Fr. Skomska
żyje, jako że cała jej rodzina wymarła
na gruźlicę (ok. 5 osób). Fr. Skomska
ostatnia z rodu mogła tę chorobę
odkryć się. I jeszcze mi przychodzi

5. Janszpanosom, ze dopiero dani myslę tam, ale nie miaam dostępu do internetu, a parostm w was pot chroniminy krale Robert od 72 roku.

na myśl. Jeżeli żyje, czy nie zmieniła³ nazwiska. Tak że żąda mi się, że raczej nie staray rady jej odnaleźć. Chyba, może w okisięszej sytuacji politycznej, zachce się ujawnić. Gdyby to usyniła, plan Pani znać, bo ona może mnie odzukać po linii zamieszkania.

Pani Dorot, napewno moim wielkim pragnieniem jest być w Toruniu, choćby, żeby posmar się bliżej z Panią, wzreczyć materiały, które są wątpliwe lub stoczyć jeśli jeszcze coś pamiętaam. Toruń mam tam groby Rodziców, na których nie bytam już 7 lat t.j. od śmierci mojego męża. Oczywiście jeśli na- stane mi się, że ktoś pojedzie ze mną, czy poizgiem, czy samochodem, to na- pewno wstąpię i do Pani. Plan mego zobowia- zist nieco kłopoty, jak o ubiegłych latach. Ale jednak 3 razy w ostatnim roku przebywałam po szpitalach (internia i reumatologia). Nie wiem, czy taki stanik może przetrwać się sam w tak okalecz- ionej? Bardzo ubolewam z tego powodu, że mi wszyscy wybraniają podjąć wszystko podkósy. A przecież z mężem bardzo dużo współpracowałam i nawet 2 razy w Toruniu byłam. Ale jeszcze więcej o Pani nie syntezuję. Łącząc miłe pozdrowienia Kalina Jankowskiego

Z relacji p. Zdzisława Kurowskiego M-669/ 4
podchorążackim Olgierd został skierowany do zadań bojowych.

W sierpniu '43 wracając z przeprowadzonej akcji do bazy grupa partyzantów zatrzymała się na noc w młynie we wsi Kurzyna Mała nad rzeką Tanew /ok. 25 km od Niska/. Wczesnym rankiem partyzanci zostali zaskoczeni atakiem dużych oddziałów żandarmerii niemieckiej. W nierównej walce ~~wielu~~ ^{dwóch} partyzantów zginęło, ~~tylko~~ jeden umknął do lasu. Ponadto Niemcy zastrzelili matkę młynarza i dziewczynę pochodzącą podobno z Bydgoszczy. Jednym z dwóch partyzantów był Olgierd. Po wojnie został pochowany w zbiorowej mogile na cmentarzu w Nisku.

✓ Franciszka Skomska ur. 7.9.1912r.

Do września 1939r. nauczycielka w szkole podstawowej w Chełmży, której kierownikiem był Józef Gierszewski. W okresie okupacji ukrywała się w rodzinie Bolesława i Zofii Kurowskich w Chełmży do wiosny 1942r., kiedy to Kurowskim Niemcy nakazali opuszczenie miasta i powiatu w ciągu 24 godzin. Ta okoliczność zmusiła Skomską do chwilowego zatrzymania się u rodziny, gdzie jednak czuła się niepewnie. Latem '42 skorzystała z propozycji Józefa Gierszewskiego, który był naczelnym komendantem TOW "Gryf Pomorski" i włączyła się do pracy w tej organizacji. Właśnie zawiązała się przy TOW GP kobieca organizacja pn. "Wojskowa Służba Kobiet" "Przedświt", której komendantką była jej koleżanka Halina Kurowska. Obie więc podjęły zadania przewidziane przez Naczelną Komendę TOW GP. Skomska przyjęła pseudonim "Dębińska" i ~~została~~ funkcję zastępcy komendantki.

Po kilku miesiącach Skomska przeszła - nie wiem w jakich okolicznościach - do dyspozycji Rady Naczelnej, której prezesem był Józef Dambek. Trudno powiedzieć, jakie zadanie tam spełniała, bo nieporozumienia między Dambkiem i Gierszewskim zamroziły wszelkie kontakty. Z informacji Muzeum Stutthof wiadomo, że Franciszka Skomska została dostarczona do obozu koncentracyjnego w Stutthofie w połowie listopada 1944 r., oznaczona numerem 101987. Wiadomo też, że obóz przeżyła, ponieważ siostra moja Halina spotkała ją przypadkiem w Wałbrzychu, prawdopodobnie było to w 1947r., jednak nie porozmawiały. Nie jest zatem pewne, czy Skomska była mianowana przez RN komendantką WSK "Przedświt" po Kurowskiej, czy też organizacja kobieca została pozostawiona indywidualnej inicjatywie.

*Fragment relacji Zdzisława Kurowskiego
k.osob. M-669 (insp. Tomii)*

Chojnice 5

Gryf Pom.

Skomska Franciszka ps. "Dębińska" "Niuśka" *komendantka HSK przy T.O.W. Gryf Pomorski 1942-44*
urodzona w 1910 r. w Chełmży k/Torunia, nauczycielka w Chełmży
do wybuchu wojny w 1939 r.

Od lutego 1942 e. była łączniczką Józefa Dambka, komendanta
T O W "Gryf Pomorski". Od lipca 1942 e. pełniła funkcję zastępcy
czyni komendantki "Przedświtu", komórki pomocniczej służby
kobiet T.O.W. "Gryf Pomorski". Po wyjeździe do Warszawy kome-
dantki "Przedświtu" Haliny Kurowskiej, przejęła jej funkcję.
Aresztowana w Toruniu 23 czerwca 1944 r., osadzona w Stutthofie
przeżyła wojnę.

Obecnie mieszka w Wałbrzychu./Adres nie znany, gdyż nie chce
kontaktów/.

Zbiory E. Zawackiej - poz. 492. Wzmianki w relacjach H.Kurew-
skiej i W. Błęńskiej z Torunia.

*Bieżąca korespondencja mgr Janowi Bochenowi w To-
roniu dnia 29 XI 1980*

I/2. Dokumenty dotyczące
relatora: Skomska Franciszka

1. Pismo Museum Stutthof w
Szutowie z 13.07.1992 w sprawie
Franciszki Skomskiej, kop. oryg. k. 15.1

MUZEUM

STUTTHOF

W SZTUTOWIE

82-110 Sztutowo
woj. Elbląskie
Tel. 83 53
Fax. 83 58

Oddział Muzeum Stutthof
81-703 Sopot
ul. Kościuszki 63
tel. 51-29-87

kurka Skomulka

1

1992 r. lipiec dnia 13

L.dz. 1523 /287/92

Pan

Zdzisław KUROWSKI
ul. Wojska Polskiego 48 m.8
G D A Ń S K

Państwowe Muzeum Stutthof w Sztutowie stwierdza, że w materiałach dokumentalnych tutejszego Archiwum są następujące dane o niżej wymienionym więźniu b. obozu koncentracyjnego w Stutthofie:

SKOMSKA Franciszka ur. 7.9.1912r., dostarczona została do KL Stutthof w połowie listopada 1944r. W obozie oznaczona numerem 101 987. Brak danych, w częściowo zachowanych materiałach dokumentalnych, dotyczących końcowego pobytu w w/w obozie.

Innych danych o w/w Muzeum nie posiada.

PODSTAWA informacji: I-III-55 076 Karta obrachunkowa więźnia.
/ka/

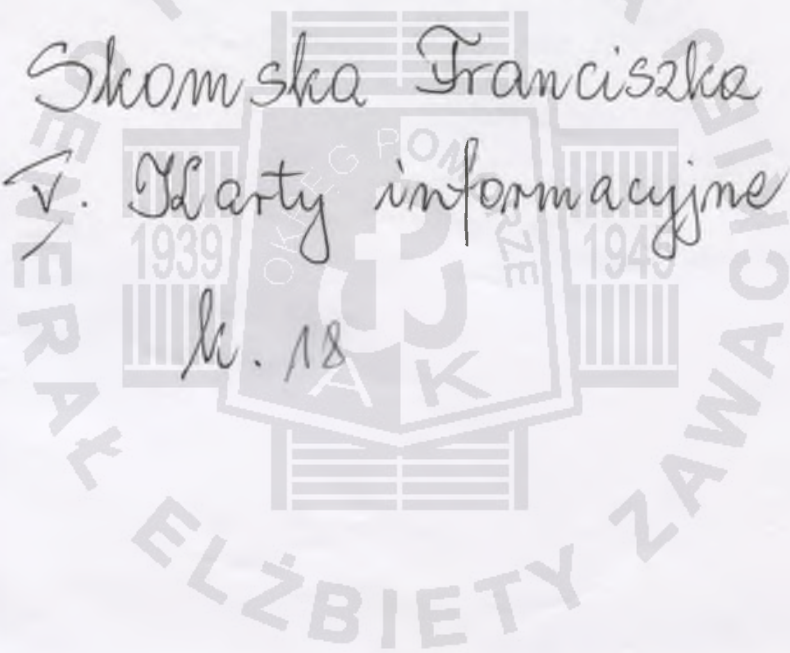

DYREKTOR

Janina Grabowska-Chałka
mgr Janina Grabowska-Chałka

J: X-492/492 Pom. Chojnice

Skomśka Franciszka
V. Darty informacyjne
k. 18

1. 2. 492/Pom 3 492/Chojnice
 4 Skomoka Franciszka 5 1
 6 „Dębínska” „Kauška” 7
 8 9 wr. 1910 r. w Chutinsy
 10 a) Natbrzych 11^a - zeszet 23 VII 1944 r. w Toruniu
 b) Chelmia osadzona w Stutthofie
 12. Mafi Karowalea Hallia 14. Od II. 42. Tężmierko
 Konrad Ciechanowski: od VII. 42 zastępcz. komenda
 „Życie i śmierć bohatera” str. 73. - stki „Friedwitu”
 rel. Złotiny Juniszewskiej (6. Kurowskiej) varte
 K 420

Od 5-1942 r. Gryf Powiatowy

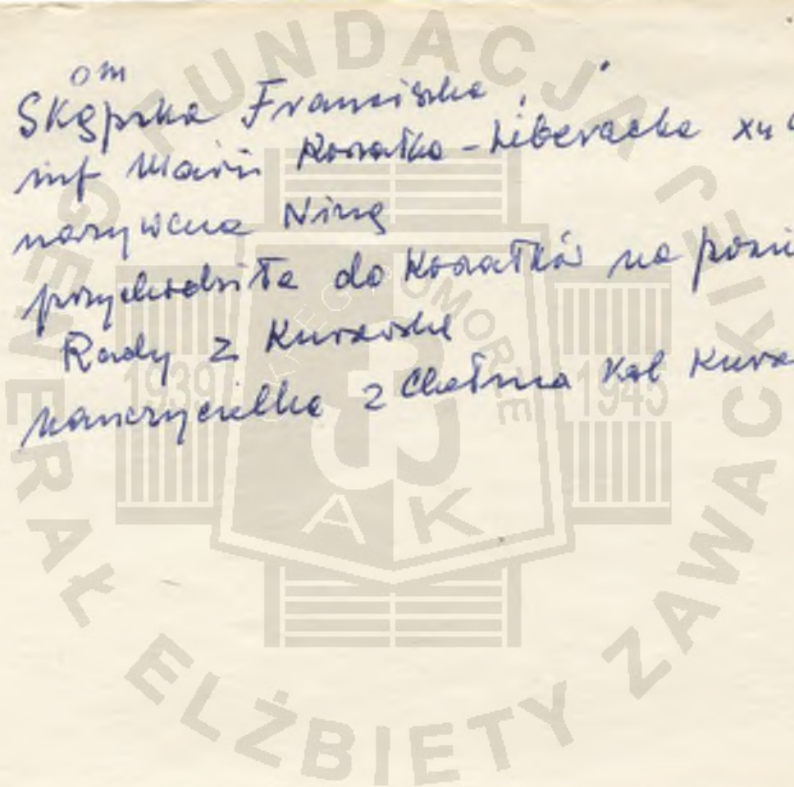
- Od lutego 1942 Tęczyńska Joanna
Damska, Komendantka T.C.W. „Gryf Powiatowy”

Od lipca 1942. zastępczyni komendantki
„Przedświtów”, kom. pomoc. służby kobiet T.C.W.
Gryf Powiatowy, a nast. - komendantka „Przedświtów”
Anastasia Tomaszewska 23. 11. 44 r. arads. w Skuttkapf's
pracyta wojny.

om
Skrypta Franciszka
inf Maria Bonako - liberacke x492
marywca Nina
przyjeżdża do Kościoła na powitanie
Rady z Kuracji
Kameryelka z Chłama Kal Kuracji

3

1992/18

grupa 4
Kocięny
Młyn

Skomstea (Skapska) Franciszka

Skomskie Franciszka

~~ul. Sycylijska~~
n. nr. 1910

ul. Chęcińskiego pas Torunia

Gryf
Prisiany, 22

5

manusy i inne

ps "Dembinska" "Kuska"

muszka i wafelnyk - mi chca podleci adrem

lista technicka, forte Dembka ps. fur od 11 1942 r

1938 (Towgryt)

1945 (Kornowka)

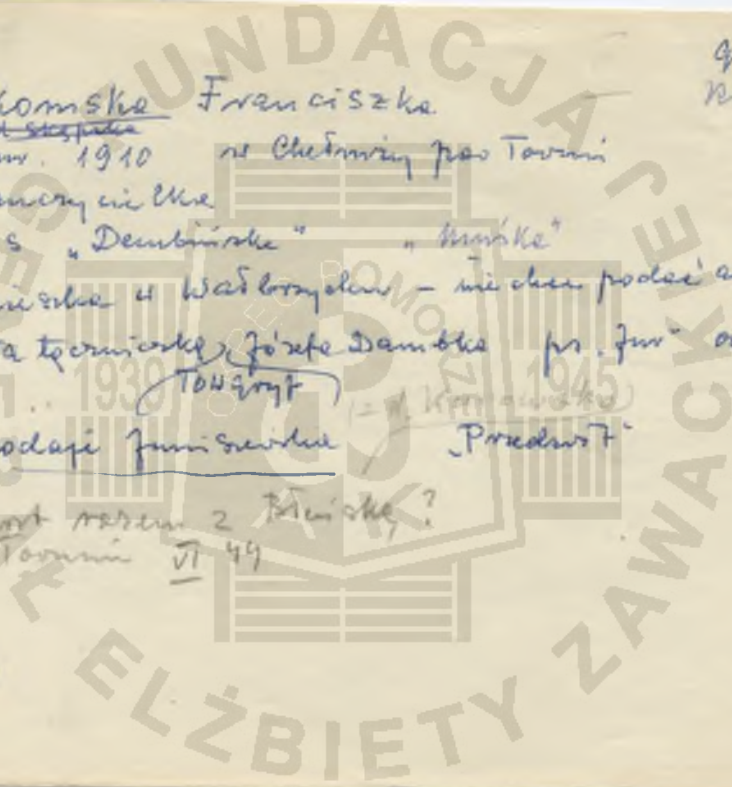
podaje funi swidna

"Przedmiot"

awanturaz 2 Kusińska?

ul. Torunia VI 49

K420

ter 492 / Pom. 1 C. Chyżuska
 1. Skomskie 2. - 3. " Gryf P. Ona, ^{Kościelny} 7
 4. S. Franciszka 5. -
 6. ps. Dembińska 7. -
 8. - 9. -
 10. - 1939 11. 1945
 11 a -
 12. Konrad Ciechanowski:
 "Życie i śmierć bohatera"

H. 73 S. Franciszka została zaproponowana przez
 Józefa Daubka na stanowisko komendantki
 pionu służby kobiecej "Przedświt" w "Gryfie P."
 samą jest Haliną K. powiatu, miesz. "Rusia"

i

chojnice

Skomka Franciszka "Debinska" 8

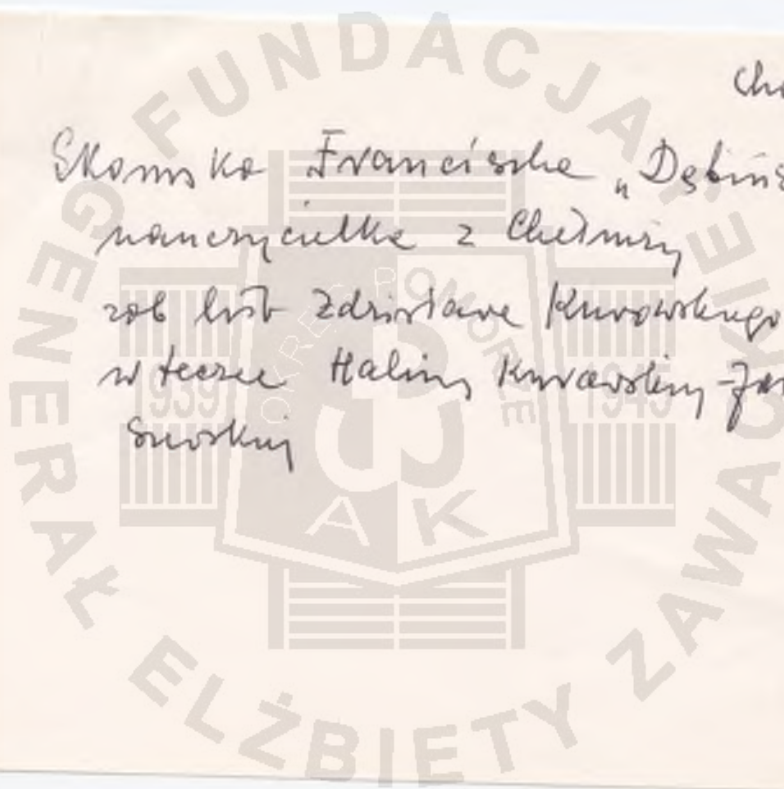
manuskielka z Chedminy

zob list z dristawa kurwoskiego

w teze Halim Kurwoski - Jani -

Swoski

52'97

Texas - Uhojnica
TTT

Sk. omislo, Franciszka

9

W 1976 r. umiata o niej utouti relacje
bezpośrednio E. Lorekiewicz i Kwintka
Biogus

Wsk. T.; Szymonowski M., em. p. Adamo,
IV/1/s. 22; IV/2/s. 1

HMM-PR

Cieplice ~~Kortowa~~
TOW AP

Skaypska Franciszka

ul. Skompaska

10

Całonkini pioner kobiecego i remesł

TOW AP o krypt. „Przedmiot”

Wolejanka Heliny Kurońskiej.

Wskrycie się u Koszałków i u
Choszców i Rsbienicy.

zob. T.: Koszałka-Jamecka B.,
insp. Gdynia, I/2

JMM - P5

Skromskie Francuskie
Skomupsko uel Skomubela

Toni
Gryf Pom.
11

T.: Bieuska Wanda u. 1/1, 2.

KP-95

Suzypsho Francinhe
vel skopike

Chojnice
TOH GP

12

Chojnicki TOH GP u ranech pionu ksticupo
krypt. „Pudsmi“

26. I. 1945 Konecna - Libenecha M., usp. Gohme,
I/1/str. 2

HMH-PT

Skomśka Franciszka ^{niejmię} JOW
Gryf Pom.
Przedsiit'
13

- wymienia ją Helena Kurowska
komendantka organizacji Kobiecjej
w Gryfie Pom. "Przedsiit'" jako
swoją podwładną; potem następuje
zob: relacja H. Kurowskiej
t. osob. nr inw. K-51 (insp. Tusew)

482 V, 190,

a Skomiska ~~W~~ Chojnice ^{Województwo} Pomorze

SKORUPSKA Franciszka (?) 14

ps. ~~Yadwiga Dembińska~~

Krypt. "Przedmiot"

Zob. Krzysztof Komorowski
Konspiracja Pomorska 1939-1947

Leksykon

Wydawnictwo Mowus-Dobis Gdańsk
1993

Druk
06 2003

str 168

verte!

1. Skomupsko Franciszka
to Skomuska Franciszka
ps. "Debinińska / Dembinińska"

2. Jadwiga Dembinińska z d
Czarnowska to inna
osoba

Af. X/14

a

Chojnice ^{okr.} Pomorski
Skomśka Franciszka ^{okr.} Pomorze
Skorupska Franciszka 15

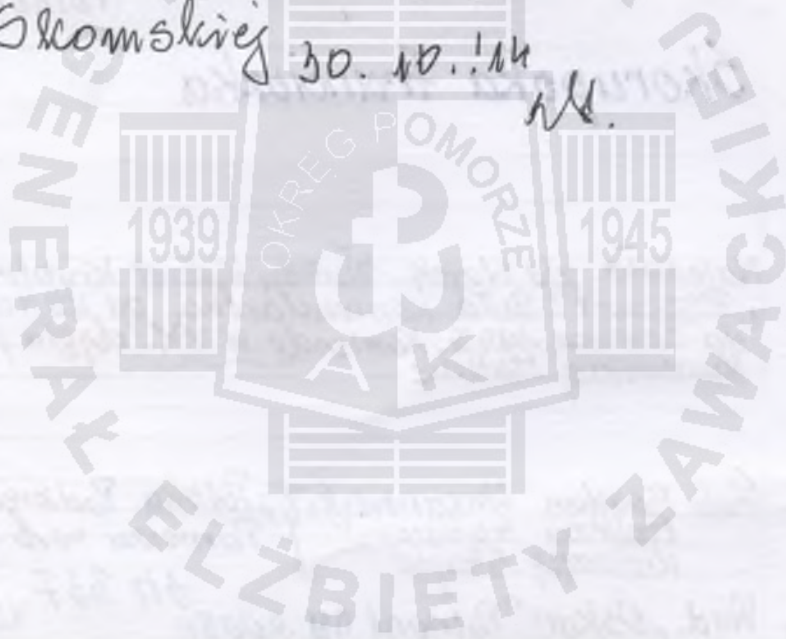
Należała do Wojsk. Służby Kobiet kryptonim:
"Prześwit". Była komendantką od końca 1942r.
do czerwca 1943. Komenda w s.k. Łobża po
Kurowskiej Halinie.

Kob. Bogdan Chroścowski, Polską Podziemną na
Francuzi Gosiński, Pomorzu w b. 1939-45
Kacysztof Steyer. str 337 verbe

M.N. 2006r Wyd. "Oskar" Polnord GB. 2005r

Informacja dotyczy Graffiti
Skomskiej 30. 10. 11

M.

Skonupsko Franciszka * H. Chojnicka
ps. „Jadwiga Dembnińska” 16
kmdtka „Siedmiu” pomocniczej
Śmierci Kobiet (mie. Wojakowej Śmierci
Kobiet - S. 5) w Kom. Narodowej
JON „Gryf Pomorski od czerwca
1943 (po odejściu Halimy Kurawskiej)
zdł. Komorowski Z., Pelusyon...,
str. 169
X 192.14

verte!

Inf. wiadomości adne:

- Skomupskie Francuskie to Skomskie Francuskie miasta ps. "Debinijskie", "Oliviers", kmolt. "Przedśnitki" po Kalimie Skomupski wójcie zle stanomiske przez J. Dawbke po śmierci J. Gierszewskiego (VI 1943) i przeniesiono do 10-ty.
- Dembinjskie Jadrinje z d. Chreanowskie to biskie kmolt. "Przedśnitki" ale mi awowane przez J. Dawbke 2.10.1942, zreszt. 3.05.1943 → K. L. Stutnof.

30.10.'14 EK.

Skomskie Franciszka

Chojnice 17
J. W. G. P.
„Przedświt”

Porozumiewając się zastępczyni
Haliny Kurrowskiej kmiłt. „Przedświt”,
powołanej na to stanowisko w lipcu 1942,
wkrótce przeniesione gdzieś indziej
przez J. Dambke, po kolejnym Kurrowskiej
(VI 1943) jej. zastępczyni. (!)

zdob. J. B. G. P. Torun 1954, s. 2, 101
(biogram Hal. Kurrowskiej)

Wk. X'NH

(Skomupsko) Franciszka Chojnice
Skomupsko "Przedświt"
18

zob. art. Steyer H., Tajna
Org. Wojskowa "Gryf. Pomorski"
Golcowski 2010, s. 92

MR. 4'14

ARCHIWUM
Elżbiety Zawackiej
poz. 492 / Pom
data wpływu XH-80

Oprac. y. M. dn. 11. III. 86.

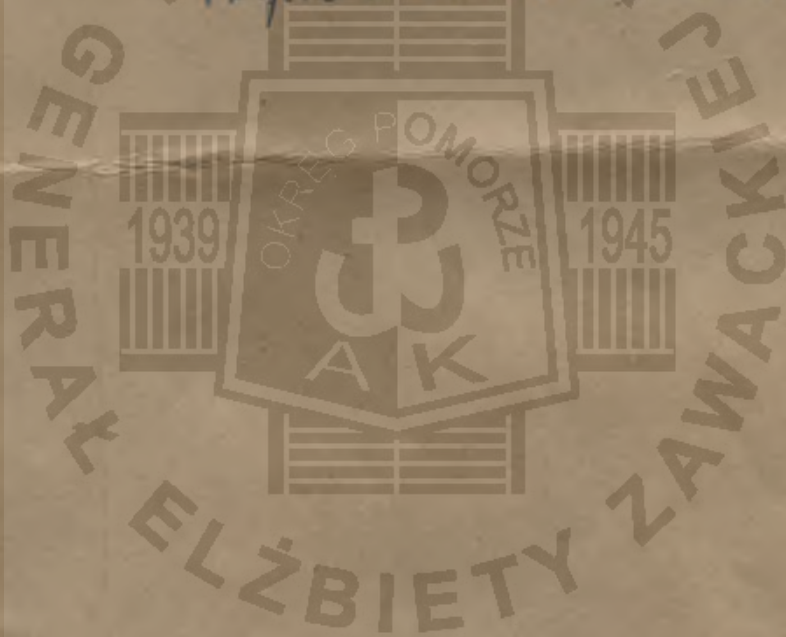
na podst:

II. rel. Haliny Juniszewskiej
(Kurowskiej) - komendantki
"Przedświtu"

III. wzmianki w rel. Haliny Kurowskiej
i H. Błęckiej

IV. Listu Haliny Juniszewskiej

V. wzm. Konrada Ciechanowskiego
"Życie i śmierć bohatera" str. 73

ps. "Ogbinoka" "Mińska"

Crojuice

Skomska Franciszka

Skomska
Franciszka

